

משה חיים פלח

- 1..... בענין יכולים ממזרים ליטהר
 4..... בענין קלב"מ בתשלומי מעילה
 7..... בענין סילוק מפירי דפירי
 9..... בענין רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן (ב)

בענין יכולים ממזרים ליטהר

ובסוגין ובכ"ד) צ"ש רש"צ"ס דא"כ יכולים
 ממזרים להטהר.

והרמב"ן בסוגין תירץ צ"ד וז"ל
 אפשר דקדושין נעקרין
 לגמרי וממזרים אינם נעברים ואיסורא
 דכהן וקרובים מדצריהם עכ"ל,
 וצפשוטו היינו דמדרבנן דיינינן לה
 כמקודשת ומגורשת, וממילא אסירא
 לכהן ולקרובים מדרבנן, וכמו כן
 מדרבנן הוי ממזר [וגמלא דאדרבה
 אסור צממרת ובכשרה] וביאור
 הדברים, דהא דתיקנו דאין טענת אונס
 בגיטין, אין גדר התקנה דמותרת בלא
 גע כלל, אלא דמדרבנן אמרינן דטענת
 אונס לא הויא טענה לצטל בגט^א וכמו

ומי איכא מידי דמדאורייתא לא להוי
 גע ומשום לנועות ומשום פרולות
 שרינן אשת איש לעלמא אין כל דמקדש
 אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינכו רבנן
 לקידושי מינייה, וכן אמרינן צפרק
 השולח (ג א) גבי ציטול הגט שלא צפניו,
 צטלו מצוטל דצרי רבי רש"צ"ג אומר
 אינו יכול לא לצטלו ולא להוסיף על תנאו
 שא"כ מה כח צ"ד יפה, ומי איכא מידי
 דמדאורייתא צטל גיטא ומשום מה כח
 צ"ד יפה שרינן אשת איש לעלמא אין כל
 דמקדש אדעתא דרבנן מקדש
 ואפקעינכו רבנן לקידושין מינייה,
 ותמכו התוס' (שס) והראשונים (שס)

* והדבר יתבאר יותר עפ"מ ש"ת לעיל, דאף אי יש טענת אונס בגיטין אין הגדר דצ"ג לא הוי מעשה
 גירושין כלל, אלא דאית ליה לצטל טענת אונס ומלי לצטל בגט צ"ד טענה ולהכי אינו מחויב לגירושין,

נידונית כאשתו מדרצנן, לכאורה הוא
הדין הכא.

ונראה דהנה הקשו תוס' דצמת צתוך
י"צ חדש נמי נימא מדרצנן

יהא גט משום לנועות דזימנין ללא מת
וסצרה דמת, ולכאורה למשנ"ת דגדר
התקנה דאין אונס צגיטין היינו
מדרצנן דיינין דטענת אונס אינה
טענה ולא מהניא לצטל בגט, ל"צ מאי
קשיא לכו, דהא הכא הוי חסרון משום
דאין גט לאחר מיתה, וי"ל דהא ל"ש כלל
לתקן דיגט גט לאחר מיתה, דלאחר מיתה
מאן מגרש לה (וכדפי"ש"י בסוגין) [ויעוין
צתוס' צפרק מי שחזו (גיטין עג א)
דיכא דאינו כלל צמשמעות לשונו ל"ש
לתקן דיכא גט משום לנועות ופרולות
משום דהוי כחוכא ואטלולא].

ולכאורה נראה דנקטו התוס' צסוגין
דאין בגדר דמשום לו"פ

כן צבי ציטול הגט שלא צפניו, יש לומר
דגדר התקנה מדרצנן א"א לא מהני
ציטול שלא צפניו, ולהכי מדרצנן חשיבא
כמקודשת ומגורשת.

והנה יעוין צתוס' לקמן צפרק המדיר
(עג ז) דהוכיחו דהמקדש אשה
ונמלאת איילונית דהוי מקח טעות אינה
לריכה גט אפילו מדרצנן, מדתנן צריש
יצמות (ז ז) דערוה שנמלאת איילונית
לרתה מותרת דכיון דהוי קידושי טעות
לא הויא לרת ערוה (ויעו"ש יב א) ואם
איתא דצעיא גט אפילו מדרצנן א"כ
מדרצנן חשיבא כאשתו ואוסרת לרתה
[והוכיחו כן דאף אי אינה לריכה גט
אלא מדרצנן חשיבא כאשתו לאסור לרה
מדתנן התם דאשתו קטנה המקודשת
קידושי מיאון אוסרת לרתה, אלמא דאף
קידושין דרצנן אסרי לרה^ב] ולכאורה
ל"צ א"כ דמאי קשיא לכו הכא, והא
כיון דחזינן דכל היכא מדרצנן צעיא גט

אלא דאף אי לא טען טענין ליה, ויעוין צסנהדרין (כט א) וצצ"צ (כט א) וציד רמ"ה (שם ושם) וצרצנו יונה (שם ושם)
ואזלי לטעמיהו [ואסימנא מילתא דהנך תרי סוגיי הן צסנהד' והן צצ"צ נד' צדף כ"ע ר"ת כח טענה].

^ב **ויעוין** צראשונים (שם וצריש יצמות) דהסכימו לעיקר הדבר דהי איילונית צעיא גט מדרצנן חשיבא אשתו
לאסור לרה, אולם צפירוש רבינו אברהם מן הבה (יצמות יב א) מצוחר דאף אי צעיא גט מדרצנן
אינה אוסרת לרתה ויעוין עוד בלח"מ (פ"ד מאישות ה"י) דלידד כן צדעת הרמב"ם וציחר משום דהך גט אינו
אלא מפני מראית העין, והיינו דהכא לא תיקנו אישות מדרצנן, אלא הלריכו גט צעלמא ויעוין צל' ראמ"ה
שם אולם מדצרי התוס' וש"ר מצוחר לכאורה דנקטו דהי הלריכו גט מדרצנן ע"כ מדרצנן דיינין לה כאשתו.

לקידושין זלא גע כללן ולהכי הקשו
 דה"נ יתקנו דהוי גע אף לאחר מיתה,
 ולפ"ז שפיר הקשו (צפ"ה שולח) דיכולים
 ממזרים ליטער, כיון דאף מדרבנן לא
 חשיב גט.

תיקנו דטענת אונס אינה טענה, אלא
 גדר הדין מדרבנן התירוה זלא גע כלל
 [ואפקעינהו דהכא הוי כהכיא דפרק
 חזקת הבתים (מה ז) גזי תליוה וקדיש
 והכיא דפרק בית שמאי (יצמות קי א)
 זכהוא דחטפה מיניה דאפקעינהו

בענין קלב"מ בתשלומי מעילה

להאזו תרוויכו על דבר אחד, וזכה"ג חד
רשעה הוי וזכה לוקה ומשלם.

ויעוין בתוס' צפרק ארבעה אבות (ד ה)
בשם ר"י דהא דליכא כופר
באדם שהרג אדם אינו מדין קלב"מ,
ויעוין בתוס' רצנו פרך שם דביאר וז"ל
יש לומר דלא שייך קלב"מ אלא בממון
שעם המיתה כגון שקרע שיראין בשעה
שעשה עצירה דמחייב עליו המיתה,
אבל כופר דהיינו דמי הנהרג התם לא
אמרינן דפטור משום דקלב"מ עכ"ל
וכ"ה בתוס' רצנו פרך צפרק כילד הרגל
(כו א) דל"ש למיפטר מקלב"מ אלא ממון
שעמו מיתה כגון דמי ולדות דמהתם
נפקא לן פטור דקלב"מ כו' אבל מדמי
האשה הנהרגת לא יפטר משום קלב"מ
כו' ויעוין במהר"ם (צ"ק ט).

ולכאורה מדברי התוס' בסוגין
דביארו דחיוב תשלומין
דמעילה לר' נחוניא בן הקנה הוי
מגזירת הכתוב מצואר דפליגי בזה,
ודלא כדצריהם צ"ק.

מאי איכא בין רצח לאציי איכא
צינייכו זר שאכל תרומה לאציי
פטור ולרצח חייב כו' וכתבו תוס' וז"ל
זר שאכל תרומה לאציי פטור ואוכל
תרומה בשוגג והזיד צמעילה לרבי
דאמר במיתה (פסחים לג א) דחייב גזירת
הכתוב הוא כו', והנה כתב הרמב"ם
(פ"א ממעילה ה"ג) וז"ל כל המוטל בזדון
לוקה ומשלם מה שפגם מן הקדש בראשו
כו' עכ"ל, ותמכו האחרוי דהא קי"ל
דאין לוקה ומשלם.

ויעוין באור שמה (ה' מעילה ט) דכתב
ליישב דהא דגלי קרא כדי
רשעתו דאדם לוקה ואינו משלם, היינו
דוקא היכי דהממון והמלקות אינן באין
על דבר אחד, וכגון צא על הממזרת
דמלקות הוו על הציאה האסורה ואילו
התשלומין על מוהר צתוליה ובושת
ופגם ולער, וכן צחוסם פי פרה
דחתשלומין הוו על דהפסידו מה
שזכתה לו תורה והמלקות על עלם
החסימה דאף צחוסם פרת עלמו לוקה,
משא"כ צמעילה בין התשלומין ובין

³ **אמנם** יש מהאחרוי דפירשו סברת התוס' צ"ק שם משום דכופרא כפרה ובכפרה ל"ש קבל"מ וכמש"כ
התוס' בסוגין לענין תשלומי תרומה, וכ"ה בתוס' רצנו פרך צפרק דו"ה (נג ז) יעו"ש ויעוין בחי

דתרוויבו אתו על חדא מילתא ל"ש דין קלז"מ, אלא דסברי תוס' דאף צמעילה חלוק חיוצ התשלומין מחיוצ המיתה, דחיוצ התשלומין דקרבן חומש ואשם הוי על חיסור ההקדש ומלתא דגזל הקדש וכדבארריך בגר"ח (פ"ח ממעילה) והרי נהיג צכל נהנה מן ההקדש, ואילו חיוצ המיתה הרי אינו אלא צאכילה דוקא וכמבואר בתוס' צפסחים, ולכאורה אינו כלל מדין גזל הקדש אלא הוי חיסור אכילה, ולהכי נקטו דשייך צזה דין קלז"מ [והאר"ש דיישב צזה דברי הרמז"ם חזיל לטעמיה צהלי מאכלות חסורות (פ"ח ה"ז) דנקט דליכא כלל חיסור "אכילה" צהקדש, דהנה שיעת הרמז"ם (הלי מאכ"ח) דהאכול גיד הנשה של נצילה לוקה אף משום נצילה ואף דאין צגידין צנותן טעם כיון דרחמנא אחשביה אכילה לענין גיד חשיב אכילה אף לענין נצילה, וקשה דצחולין (פט צ) מבואר דאכול גיד הנשה דמוקדשין אינו חייב אלא משום גיד כיון דאין צגידין צנותן טעם, ותי' האר"ש דשאני חיסור הקדש דיסודו משום גזל הקדש ול"ה

ונראה לדון ליישב, דברי מבואר צפסחים (ג א) דהא דסבר רבי דהזיד צמעילה צמיתה היינו צשיעור כזית ולא סגי צשורה פרועה דילפי' חטא חטא מתרומה, ויעוין צתוס' שם דדוקא צאכילה איכא מיתה דומיא דתרומה אך צנהנה מן ההקדש מודה רבי דליכא מיתה יעו"ש [ויעוין צשי' ר' שמואל (יצמות ג א ס"ק רעה) דהוא הדין לרבנן דילפי' אזהרה דמעילה חטא חטא מתרומה (לשיטת רש"י ותוס') ולא פליגי אלא לענין חיוצ מיתה דנתמעט מ"צו", איכא אזהרה מיוחדת צאכול הקדש, וציאר צזה הא דשייך דין חין חיסור חל על חיסור צנצילה על מוקדשין אף דהא הוי חיסור אכילה והא הוי חיסור הנאה, ונקט שם צשיעת התוס' דצאחסורין חלוקין ל"ש דין אהחט"א, אולם לענין חיוצ אשם מעילות כתב (שם לד א ס"ק שיג) דאינו אלא על דינא דנהנה מן ההקדש ולא צדינא דאכול מן ההקדש].

ומעתה יש לומר דמודו התוס' צסוגין לעיקר היסוד דכל היכא

הגרש"ש צצ"ק (צנדמ"ח ס"צ) ויש שחילקו צזה בין דינא דכדי רשעתו דצזה ו"ל כצצרת האו"ש דחשיב רשעה אחת לצין דינא דלא יביה אסון, וכנודע דצפשוטו תרי גדרי נינהו ואכמ"ל.

איסור אכילה כלל [והיינו לרצון דרבי
ויטוין צרמז"ס (פ"א ממעילה ה"ג) דילוף
לאזהרה דמעילה מקרא אחריתא] ויטוין
בשי"ר שמואל (מכות יג א ס"ק טט).

בענין סילוק מפירי דפירי

ותמה הגרע"א לשיטת הרמב"ם
 דהיאך אמרינן ולטעמין הא
 דתנן רבי יהודה אומר וכו' אלא דדשייר
 ה"נ דדשיירא הא שאני ושאני, דצמתני
 צנסתלק מפירי כיון דיכול לעכבה
 מלאכול ולכופה ליקח צבן קרקע, להכי
 אית ליה נמי פירי פירות, משא"כ
 צנסתלק מפירי פירי ולא מפירי, כיון
 דלא נסתלק מעטס הפירות הרי רשאי
 לאוכלם ומה זכות אית לה צפירי פירות
 יעוין שם.

והנה מדצרי הגרע"א מצואר דנקט
 צפשיעות, דהיכא דנסתלק הצעל
 מפירי פירי ולא מפירי, ודאי דרשאי
 לאוכלם לגמרי, אך יתכן אולי לדון צזה,
 דהנה לעיל צפרק האשה שנפלו (עט ז)
 אמרי' דכפל דולד צהמת מלוג לאשה
 משום דפירא תקינו ליה רצנן פירא
 דפירא לא תקינו ליה רצנן, ותמהו
 התוס' והראשונים שם דהא להדיא תנן
 צפירקין דהצעל אוכל אף פירי פירות,
 והרי"ף שם כתב דכל הא דהצעל אוכל
 פירי פירות היינו צמקום דלא אכל
 הפירות כגון דמכרן ולקח צבן קרקע,

איבעיא לכו כתב לה דין ודצריס אין לי
 צנכסיין וצפירי פירות מהו
 שיאכל פירות מפירי פירות סליק נפשיה
 מפירי לא סליק נפשיה או דלמא מכל
 מילי סליק נפשיה פשיעא דמכל מילי
 סליק נפשיה דאי אמרת מפירי פירות
 סליק נפשיה מפירי לא סליק נפשיה כיון
 דאכלינהו לפירות פירי פירות מהיכא
 וליטעמין הא דתנן רבי יהודה אומר
 לעולם הוא אוכל פירי פירות כו' כיון
 דאכלינהו לפירי פירי פירות מהיכא
 אלא דדשיירא הכא נמי דדשייר, וכתבו
 הראשונים דמדנקטה הגמ' דדשיירא,
 משמע דדוקא דדשיירא ממילא אך אין
 הצעל יכול לכופה לשייר וליקח צבן
 קרקע, אולם הרמב"ם (פכ"ג מאישות ה"ג)
 כתב וז"ל התנה עמה שלא יאכל פירות
 נכסיה הרי זה אינו אוכל פירותיהן אצל
 מוכרין את הפירות ולוקחין צבן קרקע
 והוא אוכל פירותיה, שלא סילק עלמו
 אלא מפירות נכסיה אלו צלצד עכ"ל
 ומצואר דמני לכופה ליקח צבן קרקע
 [וכתבו הראשונים דלמד כן מלשון
 התוספתא יעו"ש].

לא תיקנו ליה פירי דפירי אלא צמקוס
 דלא אכל פירי [וכן משמע מטיקר הדצר
 דשייך סילוק מפירי צלא להסתלק מפירי
 דפירי].

ומעתה יש לדון בשיטת הרמב"ם
 וביישוץ קושית הגרע"א, דכל
 מה דרשאי הצעל לאכול הפירות לגמרי,
 היינו משום דתיקנו ליה נמי פירי דפירי,
 אך צמקוס דנסתלק מפירי דפירי,
 צכה"ג אינו רשאי לכלות הפירות כיון
 דצזה מכלה אף את הפירי דפירי
 דנסתלק מהן, וכשם דס"ל להרמב"ם
 צנסתלק מפירי דאין האשה רשאית
 לכלות הפירות כיון דאכתי איכא לצעל
 זכות פירי דפירי, וצכה"ג יהא הדין
 דילקח בפירות קרקע, ותאכל האשה
 פירי דפירי, אלא דלאחר מיתה או
 גירושין תשאר הקרקע ציד הצעל
 [דומיא דכל פירי דלאחר מיתה וגירושין
 נוטל הצעל הפירות לגמרי].

אך היכא דאוכל הפירות עלמן, וכגון
 צצחמת מלוג, אינו זוכה צפירי דפירי,
 וש"ר שם פליגי דדוקא צפירא דאתי
 מעלמא אמרינן דלא זכי צפירא דפירי
 [ויש מהראשונים שפי' דצפירא דאתי
 מעלמא אף צפרי ראשון לא זכין ויעו"ש
 צר"ן דכן משמע מדצרי הרמב"ם (פכ"צ
 מאישות הכ"ח) ולד צחמת מלוג שנגנצ
 ונמלא הגנצ ושלם שנים הכפל לאשה
 שאין זה הפרי שתקנו לו חכמים
 עכ"ל].

ולכאורה ל"צ עוצא דכיון דזכה הצעל
 צולד, ממילא הוי הכפל
 דידיה, ולמאי צעינן כלל תקנה צפנ"ע
 דיזכה צפירי דפירא דנימא דפירא
 דפירא לא תקינו ליה רצנן, וציארו
 האחרו' דזכות הצעל צפירות לא הויא
 זכות גמורה [וכדחזינן נמי דצעל שמכר
 קרקע לפירות לא עשה ולא כלום משום
 רווח ציתא (לטייל פ צ)] ולהכי צעינן תקנה
 צפנ"ע על פירי דפירי, ולשיטת הרי"ף

בענין רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן (ב)

שצחייב יש צב חיסור שאינו זכוח כמו שציארנו צמסכת חלין ואף לכשאנו רואין אותה מתה לא ילחא מחזקת חיסור זה שאיפשר שנחרה ומאמינין צב עד אחד כו' עכ"ל, וכבר עמדו צדצריו דאף חי נימא דיסוד דינא דצבמה צחייב צחזקת חיסור עומדת היינו חיסור אצב מן החי נמי תיקשי היאך מהימן עד אחד, ובה מחזיקין מאיסור לאיסור.

ומבארים צזה דאף חי מחזיקין מאיסור לאיסור, מ"מ לא הויא חזקה גמורה המכרעת את הספק, אלא דין הנהגה צעלמא, וצזה שפיר נאמן עד אחד.

ומעתה יש ליישב, דכבר נתבאר צמקום אחר, דבה דאמרינן סמוך מיעועא לחזקה אינו אלא צחזקה גמורה, אך צמקום דל"ה אלא דין הנהגה צעלמא דחזקה, לא אמרינן סמוך מיעועא לחזקה, ולהכי הכא דהך חזקת חיסור אינה אלא דין הנהגה דמחזיקין מאיסור לאיסור, לא אמרינן צזה סמוך מיעועא לחזקה.

כולהו כרצינא לא אמרי לכך לישנא דאמר מומחין אין שאין מומחין לא רוב מצויין אלא שחיטה מומחין הן כו' והקשו הראשונים היאך סמכינן אהך רובא, ובה צבמה צחייב צחזקת חיסור עומדת, ונימא סמוך מיעועא דאין מומחין לחזקת חיסור [לכך ראשונים דאף לרצנן אמרי' סמוך לחומרן].

ונראה לדון ליישב, דהנה שיטת רש"י (ט א) והרי"ף (טז) ודעמייבו דבה דצבמה צחייב צחזקת חיסור עומדת היינו חיסור אצב מן החי, וכצרי דמחזיקין מאיסור לאיסור, והנה יעוין צמאירי (גיטין ז ב) שכתב וז"ל לענין עד אחד נאמן צאסורין שאמרו היכא דאתחזק לא אמרי קשיא לן כו' ושמא תאמר צשחיטה שנאמן להתיר מה שהחזק צאסור וכמו שאמרו צבמה צחייב צחזקת חיסור עומדת תירלו צב דכיון דחזינן דמיתא חיסור אצב מן החי ילא ממנה על כל פנים והרי לא הוחזק צב חיסור אחר, ומכל מקום קשה לי שהרי אנו מפרשין חזקת חיסור מלד